

OASE #98

Narrating Urban Landscapes

Verhalend stedelijk landschap

OASE 98

Narrating Urban Landscapes

This issue of *OASE* brings together an interest in the perception and design of urban landscapes with a particular methodological view: the use of narration. The context in which (landscape) architects and urban designers work today poses new challenges for which conventional planning instruments seem to be unfit, while certain historical alternatives focusing on the narrative are appearing to become relevant again. Viewed from a European and Northern American perspective, several considerations come to the fore. First, especially in redevelopment projects for post-productive landscapes, conventional instruments such as zoning plans, developed from a bird's-eye perspective, do not meet the particularity of today's design challenges. Complex locations, often with a particular geological, industrial, agricultural *and* social history, demand analysis and design approaches that take into account the experience on the ground, the 'sense of place', the different layers and meanings of a site, the experience of movement and time. Second, the position of the designer as central to the transformation process is questioned by demands for participation and even co-design, which require specific tools that take into account the multiple stories of inhabitants, neighbourhood groups, etcetera. Top-down design and planning has increasingly made way for a complex process that involves many actors, creating a need to redefine the discipline. Third, today's urban landscape is characterised by an increasing degree of fragmentation and hybridity, spatially as well as on the level of policy and planning frameworks. We could conclude that rather than the linear, rational character of conventional *planning*, which is concerned with zoning, laws, schedules and logistics, a shift towards more open *design* approaches, which take into account experiential responses to the sites at hand, and which allow more relational ways of doing.

The issue starts from the hypothesis that a narrative approach can play an important role in bridging the planning and design disciplines, and bringing together experiential, social and spatial questions in the transformation of urban landscapes. An in-depth discussion of narrative can assist in the recalibration of the discipline, as well as the development of new analytical and design tools in the context of the considerations described above. We are interested both in narration as a *technique* – Which tools are developed? – and in the agency in the *agency* of narration – What does it actually do, to whom is it addressed, and how does it reposition the designer in society? The issue addresses both current-day practices and historical ones. The major historical points of reference are the narrative approaches of urban landscapes developed in the 1960s and 1970s in Europe and the United States. As is the case today, 'classical', top-down steered analysis, design and planning instruments were put into question during this period – changing cultural, social and economic circumstances called for a revision of the discipline. By retracing the various roles of narration in urban analysis and design to the 1960s and 1970s – for example the re-introduction of an emphasis on subjective sensory and spatial experience; the rise of the discipline's social dimension, that is participation, co-design; increasing urban fragmentation and the disappearance of larger spatial and policy frameworks – we aim at a better understanding of the possible role of narration today. This issue of *OASE* thus aims to explore the legacy of these historical approaches, and to further investigate the use of narrative

OASE 98

Verhalend stedelijk landschap

Dit nummer van *OASE* brengt een interesse in de waarneming en het ontwerp van stedelijke landschappen samen met een specifiek methodologisch perspectief: de narratieve benadering. De context waarin (landschaps)architecten en stedenbouwkundigen tegenwoordig werken, stelt hen voor nieuwe uitdagingen waarvoor conventionele ontwerp-instrumenten ongeschikt lijken, terwijl bepaalde historische alternatieven met een focus op het narratieve opnieuw relevant blijken te zijn. Binnen een Europese en Noord-Amerikaanse context, spelen verschillende overwegingen een rol. In de eerste plaats beantwoorden conventionele instrumenten, zoals masterplannen ontwikkeld vanuit een vogelperspectief, niet langer aan het specifieke karakter van hedendaagse ontwerpvragestukken, zoals herontwikkeling van post-productieve landschappen. Dergelijke complexe locaties, vaak met een kenmerkende geologische, industriële, agrarische én sociale geschiedenis, vragen om andere methoden van analyse en ontwerp, die eerder geworteld zijn in de ervaring van de plek, de ruimtelijke gevoeligheden, de verschillende lagen en betekenissen van de omgeving en de notie van beweging en tijd. Ten tweede staat de positie van de ontwerper en diens centrale rol in het ontwerpproces ter discussie door de verdere ontwikkeling van participatie en co-design, wat vraagt om specifieke instrumenten die met de vele verhalen van inwoners en buurtgroepen rekening kunnen houden. Top-down ontwerp en planning hebben steeds meer plaats moeten maken voor een complex proces met vele betrokken actoren, waardoor de behoefte aan een herdefiniëring van de discipline ontstond. Ten derde wordt het huidige stedelijke landschap gekenmerkt door een toenemende mate van fragmentatie en hybridisatie, zowel ruimtelijk als op het niveau van beleid en planning. We kunnen vaststellen dat er, in plaats van het lineaire en rationele karakter van conventionele *planning*, gericht op zonerings-, wetgeving-, schematisering en logistiek, een verschuiving naar meer open *ontwerp*benaderingen plaatsvindt, die ruimte bieden aan ervaringsgerichte houdingen ten opzichte van de complexe gelaagdheid van de plek.

Het nummer gaat uit van de hypothese dat een narratieve benadering een belangrijke rol kan spelen in het samenbrengen van plannings- en ontwerpdisciplines, en het verbinden van ervaringsgerichte, sociale en ruimtelijke vraagstukken over de transformatie van stedelijke landschappen. Een diepgaande discussie over het narratieve kan bijdragen aan het herijken van de discipline, maar ook aan de ontwikkeling van nieuwe instrumenten voor analyse en ontwerp binnen de hierboven geschetste context. Wij zijn zowel geïnteresseerd in het narratieve als *techniek* (welke instrumenten worden ontwikkeld?), als in het narratieve als *agency* (wat doet het precies, voor wie is dit van toepassing, en hoe krijgt de ontwerper hierdoor een nieuwe plek in de samenleving?). Het nummer focust zowel op hedendaagse praktijken als op historische voorbeelden. Het belangrijkste historische referentiepunt zijn de narratieve benaderingen van stedelijke landschappen zoals die werden ontwikkeld in de jaren 1960 en 1970 in Europa en de VS. Zoals ook nu het geval is, werden toen de 'klassieke', top-down gestuurde analyse-, ontwerp- en planningsinstrumenten van toen ter discussie gesteld, als gevolg van een veranderende culturele, sociale en economische context, die tot een herziening van de discipline oopriep. Door de uiteenlopende rollen van deze narratieve benaderingen uit de jaren 1960 en 1970 te bespreken – zoals bijvoorbeeld een hernieuwde aandacht voor subjectieve, zintuiglijke en ruimtelijke

methods to address today's questions of urban landscapes in contemporary practice, research and education.

First, the issue presents a set of theoretical reflections on historical approaches, focusing on the legacy of J.B. Jackson, Kevin Lynch, Jacques Simon and Edmund Bacon, as well as on the way such ideas appeared in the practice of Robert Smithson and Oscar Niemeyer. In the 1960s and 1970s there was, especially within academia and the architectural press, a growing reaction to what was perceived as an estranged and abstract perspective of modernist urban planning. Andrew Shanken, Bruno Notteboom, Denis Delbaere, Frédéric Pousin and Maarten Overdijk outline how new methods were developed both in Europe and the United States in order to approach the city from the perspective of the subject in a narrative way through both analysis and design: serial views, interviews, sketches, mappings made by inhabitants, etcetera. The aerial, 'zenithal' view of the designer made way for that of the first-hand perspective view of the subject moving through the city. This part of the issue aims at revealing the implicit complexity in the diverse approaches to narration taken in the 1960s and 1970s. In the work of some authors, what was conceived of as a means of breaking away from a hegemonic planning perspective itself evolved into a normative system (Lynch, Bacon), while others (Jackson, Smithson, Simon) used narration as a dissident strategy, returning to the social dimension in the study of urban landscapes and focusing on new urban landscapes, such as highway strips and wastelands, and to the regional landscapes of the hinterland. Also, by looking at urban planning from the perspective of narration, our conception of modernist urban planning itself – and the detached gaze usually associated with it – can be nuanced, as Cláudia Costa Cabral demonstrates in her contribution on Niemeyer.

In the following section, we present viewpoints of landscape architects and urban designers using a narrative approach in urban landscape projects today. Which narrative techniques are used, and how are they brought into narrative practice? To what extent do contemporary practitioners look back at the above described period as a source of inspiration? What are the advantages and limitations of a narrative approach? As in the 1960s and 1970s, it is still within the academic world that many experiments with narrative approaches take place and new insights and methods are developed. We therefore explicitly present the work of researchers and educators connected to institutes such as the University of Leuven, Delft University of Technology, ETH Zurich/EPFL Lausanne and the University of Greenwich. We have chosen, in this issue, not to make a distinction between practice and academia, but rather to see all contributions as investigations into the agency of narrative. In the search for contemporary narrative approaches, we encountered three overlapping perspectives: a social perspective, in which the narrative is used to engage social practices and the stories of inhabitants and users in processes of urban and landscape transformation; an experiential perspective, taking perception of the landscape as a starting point for analysis and design interventions; and a third perspective that makes use of narratives to deal with the fragmented and hybrid character of today's urban landscapes.

The social perspective coincides with the tendency to involve inhabitants and other local actors in the processes of transformation of urban landscapes. Earlier, we reflected on such practices in *OASE 96* and *OASE 85*.¹ The designer, in these cases, is less concerned with authorship of the project, but rather acts as a facilitator and generator of sociospatial processes. Storytelling practices play a role in such processes of co-design and participation. For instance, the office of Anke Schmidt in Germany addresses the role of the different actors within a site as point

1. *OASE 96, Social Poetics: The Architecture of Use and Appropriation*, edited by Michiel Dehaene, Els Vervloessem and Hüsnü Yegenoglu, Rotterdam, 2016; *OASE 85, Productive Uncertainty: Indeterminacy in Spatial Design, Planning and Management*, edited by Klaske Havik, Véronique Patteeuw and Hans Teerds, Rotterdam, 2011.

beleving, de opkomst van een sociale dimensie van de discipline in de vorm van participatie en co-design, een toenemende stedelijke versnippering, en het verdwijnen van bredere ruimtelijke strategieën en beleidskaders – beogen we met dit nummer een beter inzicht te krijgen in een mogelijke rol voor het narratieve vandaag de dag. We streven ernaar zowel de nalatenschap van deze historische benaderingen te verkennen, als de toepassing van narratieve technieken binnen vraagstukken van stedelijke landschappen in de hedendaagse praktijk, onderzoek en onderwijs nader te onderzoeken.

Het eerste deel van het nummer biedt een aantal theoretische reflecties ten aanzien van narratieve benaderingen uit het verleden, met een focus op zowel de nalatenschap van J.B. Jackson, Kevin Lynch, Jacques Simon en Edmund Bacon, als de wijze waarop dergelijke ideeën naar voren kwamen in de praktijk van Robert Smithson en Oscar Niemeyer. Vooral binnen de academische wereld en vakbladen, ontstonden in de jaren 1960 en 1970 alternatieven voor de modernistische stedenbouw, die als te afstandelijk en abstract werd beschouwd. Andrew Shanken, Bruno Notteboom, Denis Delbaere, Frédéric Pousin en Maarten Overdijk geven een overzicht van deze ontwikkelingen in Europa en de VS, waarbij de stad vanuit een subjectief perspectief op een narratieve wijze wordt benaderd in zowel de analyse als het ontwerp, door gebruik te maken van beeldenreeksen, interviews met bewoners, en nieuwe vormen van cartografie die de individuele perceptie van het landschap naar voren brachten. Het statische vogelvluchtperspectief van de ontwerper maakte plaats voor het dynamische perspectief van de gebruiker op ooghoogte. Het doel van dit deel is de impliciete complexiteit van de verschillende narratieve benaderingen uit de jaren 1960 en 1970 te onthullen. In het werk van sommige auteurs werd dat wat ze beschouwden als een uitweg uit het hegemonisch planningsperspectief, zelf tot een normatief systeem (Lynch, Bacon), terwijl anderen (Jackson, Smithson, Simon) het narratieve gebruikten als een dissidente strategie, terugkerend naar een sociale dimensie, waarbij ze zich concentreerden op nieuwe stedelijke landschappen, zoals snelwegzones en verlaten gebieden, en de regionale landschappen van het buitengebied. Binnen dit perspectief van het narratieve wordt ook onze perceptie van de modernistische stedenbouw, met bijhorende afstandelijke blik, verder genuanceerd, zoals Cláudia Costa Cabral aantoont in haar bijdrage over Niemeyer.

Aansluitend op deze historisch-theoretische bijdragen gaan we in op de verschillende manieren waarop een narratieve benadering wordt toegepast in de hedendaagse ontwerp- en onderzoekspraktijk. Welke technieken worden ingezet en hoe worden deze in de praktijk gebracht? In hoeverre ontlenen hedendaagse ontwerpers en onderzoekers kennis en inspiratie aan de voorgenoemde historische Fig.n? Wat zijn de voordelen en nadelen? Net zoals in de jaren 1960 en 1970, is het vooral binnen de academische wereld dat er wordt geëxperimenteerd met narratieve benaderingen, en nieuwe inzichten en methoden worden ontwikkeld. Daarom presenteren we nadrukkelijk het werk van onderzoekers en docenten, verbonden aan instituten als KU Leuven, TU Delft, ETH Zürich/EPFL Lausanne en de Universiteit van Greenwich. In dit nummer kiezen we ervoor om geen onderscheid te maken tussen praktijk en academisch onderzoek, maar veeleer alle bijdragen op te vatten als verkenningen naar de *agency* van het narratief. In de hedendaagse benaderingen konden we drie overlappende perspectieven ontdekken: een sociaal perspectief, waar het narratief wordt gebruikt om sociale praktijken en de verhalen van bewoners en gebruikers te betrekken bij de processen van stedelijke en landschappelijke transformaties; een ervaringsperspectief, dat de zintuiglijke waarneming als uitgangspunt neemt voor analyse en ontwerp; en een perspectief dat narratieve technieken gebruikt om te kunnen omgaan met het gefragmenteerde en hybride karakter van hedendaagse stadslandschappen.

of departure, and employs narrative techniques to communicate and co-develop designs. A similar interest is found in the work of the Urban Projects Research group at the University of Leuven, which has developed a 'triple framework' for unveiling narratives. Also critical narrative practices, speculating on a possible future, allow multiple social perspectives of planned spatial change to be addressed. The contribution by Claire Lubell is such a speculative project: it presents, by means of a fictive newspaper with a future date, the possible effects of a planned urban transformation.

The experiential perspective shows a strong resonance with the narrative, spatiotemporal techniques that were developed in the 1960s and 1970s. These techniques are used to approach places from the perspective of the experiencing subject, with the users moving through space. In an increasingly global and virtual world, in which an endless amount of means exist to stage spatial experiences, we observe that designers call for methods that instead focus on the physical, sensory perception of place – and to design interventions accordingly. The article by Elena Cogato and Christophe Girot presents the efforts of the ETH Zurich/EPFL Lausanne to find appropriate ways of visual representation to address the physical, embedded meaning of place, following, on the one hand, the ideas of Lynch and his contemporaries, while, on the other, introducing the notion of proximity to cope with today's increasingly metropolitan urban life. Klaske Havik and Saskia de Wit present a number of diploma projects at Delft University of Technology that use narrative methods to address the experience of particular places. The experimental project for Plagwitz in Leipzig, presented by Chris Dähne and Janneke van Bergen, explores how cinematic narrative enables a sequence of experiential scenes in the redevelopment of post-industrial sites to be established.

In the third perspective, narrative methods are employed to cope with spatial fragmentation and the 'unfinished' character of contemporary urban landscapes. Stephen Cairns, in his discussion of the 'dispersed city', argues that the city is too complex, has gone too far. Cairns speculates on a hybridised mode of representation, one based on a weaker conception of the subject, in which narratives of daily life, the material form of the city and cartography meet, a mode that 'admits to the locatedness of the subject in the confluence of material and representational worlds'.² Different versions of narrative techniques as a key premise and a potential to develop modes of representation of these 'cartographic blind spots', those parts of the city that resist or render impossible a coherent image, have in this issue of *OASE* been explored by Bas Smets, Ed Wall and Carole Lévesque. In his landscape design practice in Belgium, Bas Smets responds to the fragmented nature of the urban landscape, and sees narrative as an instrument with which to stitch dissimilar fragments together. At the University of Greenwich, Ed Wall sets out to develop new ways of addressing incomplete, fragmented landscapes by means of 'incomplete cartographies'. Carole Lévesque discusses how the meticulous 'reading' of urban fragments allows us to better understand the intrinsic qualities of such places, by means of her reading of *Terrains vagues* in Montreal.

Altogether, these three perspectives are by no means exclusive – on the contrary, they are often overlapping. Experiential questions are often at stake in the narrations of social processes of co-design, while spatial fragmentation and hybridisation of the urban landscape have social and experiential implications as well. While their focus might be different, and different aspects of narration are explored, the contributions give way to a discussion of the agency of narration in questions of urban landscape transformation.

2. Stephen Cairns, 'Cognitive Mapping the Dispersed City', in: Christoph Lindner (ed.), *Urban Space and Cityscapes: Perspectives from Modern and Contemporary Culture*, (London/New York: Routledge, 2006), 203.

Het sociale perspectief hangt samen met de tendens om bewoners en andere lokale actoren te betrekken bij stedelijke transformatieprocessen. Eerder reflecteerden we al op dergelijke praktijken in *OASE#96* en *OASE#85*.¹ In deze voorbeelden is de ontwerper niet zozeer begaan met het auteurschap van het project, maar stelt zich eerder op als regisseur die sociaal-ruimtelijke processen faciliteert en genereert. In dergelijke processen van co-design en participatie speelt ook het verhalende een rol. Het bureau van Anke Schmidt in Duitsland bijvoorbeeld, vertrekt vanuit de belangen van de verschillende actoren op een locatie en gebruikt narratieve technieken om hierover te communiceren en zo in overleg een ontwerp te ontwikkelen. Een vergelijkbare interesse is te vinden in het werk van de Urban Projects Research-groep aan de KU Leuven, die een drievoudig raamwerk heeft ontwikkeld om narratieven te ontplooiën. Daarnaast kunnen narratieve praktijken die speculeren over een mogelijke toekomst worden ingezet om veelvoudige sociale invalshoeken over geplande ruimtelijke veranderingen aan te kaarten. De bijdrage van Claire Lubell is zo'n speculatief project: door middel van een fictieve krant met een datum in de toekomst presenteert ze de mogelijke effecten van een geplande stedelijke transformatie.

Het ervaringsgerichte perspectief vertoont daarnaast een sterke overeenkomst met de narratieve technieken uit de jaren 1960 en 1970. Deze technieken benaderen ruimte vanuit het perspectief van de waarnemer, als de gebruiker zich door de ruimte beweegt. In een wereld die in toenemende mate globaal en virtueel wordt, waar een schijnbaar eindeloze hoeveelheid aan mogelijkheden bestaat om ruimtelijke ervaringen te suggereren, zien we dat ontwerpers grijpen naar methoden die juist de nadruk leggen op de fysieke, sensorische ervaring van de plek, en naar de bijbehorende ontwerpingsrepen. De tekst van Elena Cogato Lanza en Christophe Girod presenteert de zoektocht van de ETH Zürich en de EPFL Lausanne naar geschikte vormen van visuele representatie van de fysieke ervaring van de plek. Enerzijds in navolging van de ideeën van Lynch en zijn tijdgenoten, anderzijds de notie van nabijheid introducerend, als een manier om het in toenemende mate grootstedelijke leven het hoofd te bieden. Klaske Havik en Saskia de Wit presenteren een aantal afstudeerprojecten aan de TU Delft waarin narratieve methoden worden toegepast om de ervaring van specifieke plekken aan te spreken. In hun experimentele project voor Plagwitz in Leipzig verkennen Chris Dähne en Janneke van Bergen hoe een cinematografisch narratief een reeks van ervaringen kan inzetten bij de herontwikkeling van postindustriële locaties.

In het derde perspectief worden narratieve methodes gebruikt om te kunnen omgaan met de ruimtelijke fragmentatie en het onaffe karakter van hedendaagse stadslandschappen. In zijn verhandeling over de 'verstrooide stad' beargumenteert Stephen Cairns dat de stad te complex is geworden. Hij speculeert over een hybride manier van representatie, gebaseerd op een minder gedefinieerd beeld van het subject, waar verhalen van het dagelijkse leven, de materiële vorm van de stad en cartografie bij elkaar komen, als een manier die 'het subject situeert op de kruising van materiële en representatieve werelden'.² Bas Smets, Ed Wall en Carole Lévesque verkennen verschillende vormen van narratieve technieken, die dienen als uitgangspunt en als kans om zogenaamde 'cartografisch blinde vlekken' - de delen van een stad die een samenhangend beeld moeilijk of zelfs onmogelijk maken - in beeld te brengen. Met zijn landschapsarchitectuur-bureau in België reageert Bas Smets op de gefragmenteerde aard van het stedelijk landschap, en gebruikt hij narratieve instrumenten om ongelijksoortige fragmenten met elkaar te verbinden. Ed Wall ontwikkelt aan de Universiteit van Greenwich 'incomplete cartografieën' als een nieuwe manier om met incomplete, gefragmenteerde landschappen om te gaan. Aan de hand van haar analyse van *terrains vagues* in Montréal

1. *OASE#96, Sociale Poëtica: de architectuur van gebruik en toe-eigening*, redactie Michiel Dehaene, Els Vervloessem en Hüsnü Yegenoglu, Rotterdam, 2016; *OASE 85, SE 85 Productieve onzekerheid: het onbepaalde in planning, ontwerp en beheer*, redactie Klaske Havik, Véronique Patteeuw en Hans Teerds, Rotterdam, 2011.

2. Stephen Cairns, 'Cognitive Mapping the Dispersed City', in: Christoph Lindner (red.), *Urban Space and Cityscapes: Perspectives from Modern and Contemporary Culture* (Londen/New York: Routledge, 2006), 203

From the contributions in this issue, we arrive at a preliminary conclusion that narrative methods may help to resolve some dichotomies that conventional urban planning was unable to address. Narrative strategies allow formal planning issues and the more informal social and experiential accounts of place to be brought together. However, some narrative strategies seem to move between the experimental and open character of stories and the modernist tendency to systematise: indeed, some of the narrative methods explored in the 1960s and 1970s seemed vulnerable to falling prey to the very rationalist approach they criticised. They evolved towards a positivist system thinking that seems to exclude the perspective ‘from below’, as well as ethical and sociopolitical questions, a lack of engagement that also might threaten the validity of certain strands in (landscape) architecture and urban planning today, such as metabolic thinking and parametric design. In the explorations presented in this issue, *OASE* hopes to uncover the relevance of the narrative for today’s varied practices. The current narrative strategies offer ways of avoiding normative and hegemonic views, including the subjective experience and conceiving such seemingly opposites as subject-object or order-disorder as active relationships instead of as mutually exclusive opposites. They allow us to mediate between the proximity of place-experience and the metropolitan landscape, they objectify subjective experiences of place; they attempt to balance the role of the designer and that of local actors in complex urban transformation processes, acting as bridges between the public and the professional disciplines; and they help to document, appreciate *and* structure the experience of our dispersed urban landscapes.

The editors wish to thank Matthew Skjonsberg for his valuable insights and comments.

bespreekt Carole Lévesque hoe een precieze ‘lezing’ van stedelijke fragmenten een beter begrip oplevert van de intrinsieke kwaliteiten van dergelijke plekken.

Deze drie perspectieven sluiten elkaar zeker niet uit, integendeel, ze overlappen vaak net. In het verhalen van de sociale processen van co-design gaat het ook vaak over ervaringsaspecten, terwijl ruimtelijke fragmentatie en hybridisatie ook implicaties voor sociale aspecten en waarneming hebben. Hoewel de accenten misschien anders liggen, en er verschillende aspecten van het narratieve worden verkend, geeft elke bijdrage aanleiding voor een verdere discussie over de *agency* van het narratieve in vraagstukken van stedelijke transformatie. Uit de teksten in dit nummer kunnen we de voorlopige conclusie trekken dat narratieve methoden kunnen bijdragen aan het overbruggen van bepaalde tegenstellingen die conventionele stedelijke planningstechnieken niet kunnen oplossen. Narratieve strategieën kunnen formele planningsvraagstukken en meer informele, sociale ervaringsaspecten bij elkaar brengen. Echter, sommige narratieve strategieën lijken zich te bewegen tussen het experimentele en open karakter van het narratieve en de modernistische neiging tot systematiseren; sommige van de narratieve methoden die in de jaren 1960 en 1970 werden verkend, vielen zelf ook ten prooi aan de rationele benadering die ze bekritiseerden. Zo groeiden ze uit tot een positivistisch systeemdenken, dat zowel het perspectief ‘van onderuit’ als ethische en sociopolitieke vraagstukken buiten beschouwing liet, vanuit een gebrek aan engagement dat ook de geldigheid van bepaalde vormen in hedendaagse (landschaps)architectuur en stedenbouw bedreigt, zoals bijvoorbeeld het metabolisch denken en parametrisch ontwerpen.

OASE hoopt met de verkenningen in dit nummer de relevantie van het narratieve voor de uiteenlopende actuele vraagstukken bloot te leggen. De hedendaagse narratieve strategieën bieden invalshoeken om normatieve en dominante perspectieven los te laten en schijnbare tegenstellingen zoals subject-object of orde-chaos te zien als actieve wisselwerkingen in plaats van tegenstellingen die elkaar uitsluiten. Ze maken het mogelijk een link te leggen tussen de nabije ervaring van de plek en het grootstedelijke landschap; om de subjectieve ervaring van de plek te objectiveren; ze streven ernaar om de rol van de ontwerper en die van de lokale actoren in complexe stedelijke processen in evenwicht te brengen en zo een brug te slaan tussen het publiek en de ontwerpdeskundigen; en ze helpen om de ervaring van onze verstrooide stedelijke landschappen te documenteren, te waarderen en te structureren.

De redactie dankt Matthew Skjonsberg voor zijn waardevolle opmerkingen en inzichten.

Vertaling: Bart Decroos

Plot Lines

A Story about Edmund Bacon

Philadelphia planner Edmund Bacon explained to his protégé, Philip Thiel: ‘I have frequently used the visual sequence method of presenting material. I have a sequence of slides . . . of Panza in which I follow a woman carrying her load of straw on her head as she actually moved through the village to make it quite clear that it’s a real sequence.’¹ (Figs. 1-5)

Bacon’s Panza is a story. Its everyday simplicity – a woman carrying her burden into town – hides a terrifically complex narrative, replete with character and narrator, setting and plot; beginning, middle, and end. It is, moreover, a story within the story of *Design of Cities*, a classic in urban design literature, in which he published the images in 1967. A literary reading opens up questions about sequence, movement and the role of history, all larger obsessions for urbanists in the period, from the Townscape Movement to Kevin Lynch. Urban design comes off as novelistic, a fiction whose aesthetic dimensions made Bacon uneasy and led him to submerge them in a metaphor ambivalent about narrative, systems theory. Panza is a parable about how planners create their fictions and dispel them.

The Panza sequence is deceptively innocent. Legible with or without the text, it appears authorless. Bacon’s text reinforces this illusion: ‘We follow a woman delivering a load of straw to a destination on the other side of a little Italian hill town on the Mediterranean island of Ischia.’² The ‘conspiratorial we’ says it all.³ The author’s eye lurks behind the camera, but the view is ours. Consequently, the narrative voice is already ambiguous. Stories are typically told through the first or third person: ‘I follow a woman . . .’ or: ‘He follows a woman.’ Such a conventional point of view ‘allows the reader to sit back and enjoy a narrative’ at a distance.⁴ Bacon’s not quite royal ‘we’ invites us into a first-person plural relationship with the narrator. The conceit shrinks the distance between narrator and reader.

And then there’s the woman, seemingly incidental, almost accidental, but in fact central. Bacon quickly drops the ‘we’ and turns the woman into the protagonist, albeit a weak, impersonal one. When she enters the main square (Fig. 4), ‘she is encompassed by the sensation of pinkness’ and the reader lands on uncertain ground.⁵ Similar breaches of distance have been called ‘second-person narrative’, as in: ‘You follow a woman.’ The effect draws ‘the real reader within the textual world’.⁶ In Panza, the reader has multiple points of view, the first-person plural of the text, the third-person of the woman, and the second-person narrative of the camera. Three different distances; three different stories.

The story’s complexity becomes apparent at critical moments, especially the denouement. Here we lose the woman, her work, and her entire skein or path, all of which is brought to a crescendo not of action but of space! (Fig. 6) The storyline has shifted decisively. The basket carrier was merely a cypher. By removing her at the end, Bacon redirects the reader to identify with the photographer-narrator rather than her. This shift ushers in an intradiegetic narrative, meaning that the narrator becomes a character, in fact, *the only* character. This turns the subject of the story into something external to the sequence. Indeed, Panza itself becomes a cypher for an abstract experience of movement in space.

Bacon is doing what has been called ‘narrativizing’, ‘making the world speak itself as a story’.⁷ Planners do it all the time by presenting vignettes about cities, often in the form of urban history, that set up the moral

1. Edmund Bacon to Philip Thiel (12 March 1959), Edmund Norwood Bacon Papers, University of Pennsylvania, 292. II.B.2.287: Philip Thiel. Hereafter ‘Bacon Papers’.
2. Edmund N. Bacon, *Design of Cities* (New York: Viking Press, 1974 [1968]), 53.
3. The phrase is Monika Fludernik’s, ‘Second-Person Narrative as a Test Case for Narratology’, *Style*, vol. 28 (1994) no. 3, 461.
4. *Ibid.*, 457.
5. Bacon, *Design of Cities*, op. cit. (note 2), 54.
6. Fludernik, ‘Second-Person Narrative’, op. cit. (note 3), 457.

Plotlijnen

Een verhaal over Edmund Bacon

De uit Philadelphia afkomstige planner Edmund Bacon legde het zó uit aan zijn protegé Philip Thiel: 'Ik gebruik regelmatig visuele sequenties om materiaal te presenteren. Zo heb ik in een diaserie (...) over Panza een vrouw met een baal stro op haar hoofd gevolgd, terwijl zij door het dorp loopt, om duidelijk te maken dat het om een echte sequentie gaat'.¹ (Fig. 1-5)

De Panza-sequentie van Bacon is een verhaal. De alledaagse eenvoud ervan – een vrouw draagt haar vracht de stad in – verbergt een ongelofelijk ingewikkeld narratief met een personage en een verteller, een enscenering en een verhaallijn; een begin, een midden en een eind. Het is bovendien een verhaal in een verhaal: dat van *Design of Cities*, een klassieker in de stedenbouwkundige literatuur, waarin Bacon de beelden in 1967 publiceerde. Een literaire lezing roept vragen op over opeenvolging, beweging en de rol van de geschiedenis, indertijd allemaal obsessies voor stedenbouwkundigen, van de Townscape-beweging tot Kevin Lynch. De stedenbouw doet hier romanesk aan, als iets fictiefs met esthetische dimensies, die Bacon in stijgende mate een ongemakkelijk gevoel gaven. Het drijft hem er uiteindelijk toe ze onder te dompelen in een metafoor die dubbelzinnig is over narrativiteit, namelijk de systeemtheorie. De Panza-serie is een parabel over de manier waarop ontwerpers hun ficties tot stand brengen én weer verwerpen.

De Panza-sequentie is bedrieglijk onschuldig. Ze is leesbaar met of zonder tekst en de auteur schittert door afwezigheid. De tekst van Bacon versterkt deze illusie: '(...) we volgen een vrouw die een baal stro aflevert bij een bestemming aan de andere kant van een klein Italiaans heuvelstadje op het mediterrane eiland Ischia'.² Het samenzweerderige 'we' verraadt dat het gezicht van de auteur schuil gaat achter de camera, maar dat wij door zijn ogen kijken.³ Bijgevolg is de vertelstem meteen al dubbelzinnig. Gewoonlijk wordt een verhaal in de eerste of de derde persoon verteld: 'ik volg een vrouw (...) of 'hij volgt een vrouw (...)'. Dat conventionele gezichtspunt 'stelt de lezer in staat achterover te leunen en (van een afstand) van een verhaal te genieten'.⁴ Bacon's niet helemaal koninklijke 'wij' noodt ons in een relatie met de verteller – die van de eerste persoon meervoud. IJdelheid absorbeert de afstand tussen verteller en lezer.

En dan is daar die vrouw die een bijkomstigheid lijkt, bijna een toevalligheid, maar die feitelijk centraal staat. Bacon stopt snel met zijn 'wij' en maakt van de vrouw de hoofdpersoon, zij het een zwakke, onpersoonlijke. Wanneer zij het dorpsplein oploopt (Fig. 4) bevindt zij zich als het ware: '(...) in een roze gekleurde omgeving' en even weet de lezer niet waar hij het zoeken moet.⁵ Wie een dergelijk verschil in afstand introduceert, schrijft in de tweede persoon, zoals in: 'jij volgt een vrouw (...)'. Het effect trekt 'de echte lezer een tekstuele wereld in'.⁶ Panza biedt de lezer verschillende gezichtspunten: de eerste persoon meervoud van de tekst, de derde persoon van de vrouw en het verhaal in de tweede persoon van de camera. Drie verschillende afstanden; drie verschillende verhalen.

De complexiteit van het verhaal wordt duidelijk op kritieke momenten, vooral tijdens de ontknoping. Hier verliezen we de vrouw, haar werk en haar hele verhaallijn, omdat dit alles niet eindigt in een handelingsclimax, maar in een ruimtelijke climax! (Fig. 6) De verhaallijn is resoluut verschoven. De strodruager was maar een sleutel. Door haar aan het einde uit het verhaal te halen, zorgt Bacon ervoor dat de lezer zich eerder met de fotograaf/verteller identificeert dan met haar. Deze verschuiving introduceert een intradiegetisch narratief, dat wil zeggen dat de verteller een (en in feite het

1. Edmund Bacon tegen Philip Thiel (12 maart 1959), *Edmund Norwood Bacon Papers*, Universiteit van Pennsylvania, 292. II, B.2.287: Philip Thiel. Hierna 'Bacon Papers'.

2. Edmund N. Bacon, *Design of Cities* (New York: Viking Press, 1974 [1968]), 53.

3. De uitdrukking is van Monika Fludernik, 'Second-Person Narrative as a Test Case for Narratology', *Style*, jrg. 28 (1994) nr. 3, 461.

4. *Ibid.* 457.

5. Bacon, *Design of Cities*, op. cit. (noot 2), 54.

6. Fludernik, 'Second-Person Narrative', op. cit. (noot 3), 457.

Klaske Havik, Bruno Notteboom & Saskia de Wit	
1 OASE 98 Narrating Urban Landscapes	2 OASE 98 Verhalend stedelijk landschap
Andrew M. Shanken	
9 Plot Lines A Story about Edmund Bacon	10 Plotlijnen Een verhaal over Edmund Bacon
Cláudia Costa Cabral	
21 Niemeyer and the Portuguese Landscape Notes on the Algarve, 1965	22 Niemeyer en het Portugese landschap Notities over de Algarve, 1965
Maarten Overdijk	
31 Monuments and Mental Maps Narrating the City and its Periphery	32 Mentale kaart en monument Stedelijke ruimte als doorleefde ervaring
Bruno Notteboom	
43 Of Strangers and Junkyards <i>Landscape Magazine</i> between Lived Experience and Systems Theory	44 Over vreemdelingen en autokerkhoven Het tijdschrift <i>Landscape</i> tussen ervaring en systeemtheorie
Frédéric Pousin & Denis Delbaere	
51 Putting the Narrative in the Image The Editorial Work of Landscape Architect Jacques Simon	52 Het narratief in het beeld Jacques Simon, landschapsarchitect en redacteur
Kris Scheerlinck, Yves Schoonjans, Gisèle Gantois & Hannes Van Damme	
63 A Narrative Approach to Collective Spaces Urban Analysis and the Empowerment of Local Voices	63 Een narratieve benadering van collectieve ruimten Stedelijke analyse en <i>empowerment</i> van lokale stemmen
Klaske Havik & Anke Schmidt	
73 'Talking About My Landscape' A Conversation with Anke Schmidt	73 'Spreken over mijn landschap' Een gesprek met Anke Schmidt
Claire Lubell	
81 The Terminal Marseille beyond the Headlines	81 The Terminal Marseille voorbij de krantenkoppen
Elena Cogato Lanza & Christophe Girot	
84 One Square Kilometre of Well-Being Notes on Visual Experimentation in the Contemporary Urban Landscape	84 Een vierkante kilometer welzijn Visuele experimenten in het huidige stadslandschap
Klaske Havik & Saskia de Wit	
92 Narrating Places beyond the Subjective Delft University of Technology Graduation Projects	92 Verhalende plekken voorbij het subjectieve Afstudeerprojecten TU Delft
Chris Dähne & Janneke van Bergen	
98 Rewriting the 'Zone' Cinematic Narratives for Postindustrial Landscapes	98 De 'Zone' herschreven Filmisch narratief voor postindustriële landschappen
Bruno Notteboom & Bas Smets	
103 Stories, Methods and Systems Bureau Bas Smets and the Urban Landscape	103 Verhalen, methoden en systemen Bureau Bas Smets en het stedelijk landschap
Ed Wall	
109 Incomplete Cartographies A Methodology for Unfinished Landscapes	109 Incomplete cartografieën Een methodologie voor onaffe landschappen
Carole Lévesque	
116 Narrative Walking as a Research Method 42 Hours across a <i>Terrain Vague</i>	116 Verhalend wandelen als onderzoeksmethode 42 uur door een <i>terrain vague</i>